

P R O O E M I U M

R E F O R M A N D Æ P A -
r i s i e n s i s A c a d e m i æ ,

A D R E G E M .

BIBLIOTHÈQUE
de

MF COUSIN

6506

1562.

118

3

P R O O E M I U M
R E F O R M A N D Æ P A -
risiensis Academiae.

T A T U I S T I

(C A R O L E none

Rex Francorū Chri-
stianissime) ad publi-
cam trium statuum &
ordinum regni tui po-

stulationem ē consilii Regii sententia, ut
Parisiensis Academia ad legitimum ger-
manæ formæ exemplum reformaretur.
Legitima veró forma est, ut disciplina
cujusq; certi doctores electi, publicis præ-
miis ornati, artium professioni suæ com-
missarum prælectiones & exercitationes
via & tempore definitas, officio, fide, di-
ligentia tueantur. Quas singulorum ge-
nerum laudes si quis amplissimas in Aca-
demia Parisiensi & integerrimas esse ju-

dicet, tantisper suspensum iudicium cohibeat, dum singula laudis cuiusque momenta breviter expenduntur: Tametsi enim veré dici possit omnium scholarum, quas post homines natos floruisse memorie proditum est, hanc unam esse præstantissimam: attamen etiam veré possit affirmari partibus infinitis præstantiorem fore, si legitimam illam speciem ac formam toto corporis habitu absolutam perfectamque consequatur. Agedum Parisiensis Academia disciplina, studia, professiones in hujus quæstionis examen subeunto. Primæ Grammaticorum & Rhetorum scholæ ut legibus antiquis ferè contemptæ ac sprætæ sunt, ita primæ in omnem laudis partem præclare sunt vindicatæ. Ante excitatum á Francisco Rege avo tuo humanitatis studium, omnium artium barbaries in Academia regnabat, unoq; & assiduo altercationis instrumēto qualescun-

lescunque authores prælegerentur : attamen omnes artes comparari credebantur. Itaque cum Grammatici & Rhetores nil nisi barbaros Alexandros de Villa Dei, Græcismos Theodoletos atque ejusmodi doctores haberent, ordinarias horas, decimam matutinam & quintam pomeridianam altercationibus impendebant : Imo verò maximum profectus argumentum statuebāt in classium, quinetiam gymnasiorum inter se concertatione. Ita Philosophi, Medici, Iureconsulti, Theologi quæstionariis quæstionumque & altercationum dædalis & artificibus dediti, totas scholas disputationibus occupabant : Grammatici & Rhetores primi fucū deprehendere, meditationem grammatici & rhetorici operis longè potiore cognovere. Itaque barbarie ineptissimorum hominū ē scholis explosa, poëtis, historicis, oratoribus receptis edocti sunt stylum esse opti-

mum dicendi magistrum, eumque lectione
 insignium authorum & imitatione,
 scripture denique assidua comparari, u-
 tilitas altercationis, si qua poterat esse,
 multo plenius & uberius discipulo in me-
 dia prælectione singulis de rebus à præce-
 ptore interrogato retinetur. Itaque duæ
 illæ horæ stylo formando sunt attributæ:
 atque ex octo horis ordinarii studii, uni-
 ca præceptis & regulis cognoscendis &
 cum præceptore examinandis conceditur.
 Reliquæ omnes in poëtis, historicis, ora-
 toribus cognoscendis, ediscendis, imitan-
 dis, in commentatione denique & usu cō-
 sumuntur. Quare scholæ Grammaticorū
 & Rhetorum præclare vindicatæ sunt,
 ut nihil admodum perfectius optari pos-
 se videatur, nisi ut una & communis di-
 sciplina forma, quæ in quibusdā gymna-
 siis lautius & elegantius tenetur, in om-
 nibus autoritate regia teneatur. Sūptus
 discipuli

discipuli erga doctorem modici & quidē
 voluntarii: disciplina doctoris erga disci-
 pulum diligens & accurata. Veruntamē
 (Deus bone) quā dissimilis est in cete-
 ris superiorum artiū studiis hęc una pro-
 fessionis forma? Etenim pro certo dele-
 ctorum professorum numero exortus est
 infinitus hominum numerus, qui modo
 magistri in professionis suę facultate no-
 men adepti sint, nullo delectu, docti pari-
 ter & indocti profitendę Philosophiæ,
 Medicinæ, Jurisprudētiæ, Theologiæ par-
 tes assumpserunt, hinc prima nostri fundi
 calamitas fuit: Docētium numerus mul-
 tiplicatus est, discentium numerus remā-
 sit idem. Itaque ut tantū ad multos do-
 ctōres sigillatim & viritim perveniret,
 quantum pervenire debuerat ad paucos,
 exigī á discipulis ampliorem mercedem
 oportuit. Ergo infinita ista professorum
 multitudo infinitos sumptus discipulis im-

posuit, ut vix credibile sit quantis oneribus honesta studia sint oppressa. Dicendum de singulis ordinibus separatim, quoniam non est una communis omnium causa: Res tamen nequaquam est obscura, versatur in oculis omnium, atque in animis multorum magno & justo cum dolore versatur. Interrogetur professionis cuiusque discipuli, exacta sibi pecuniae summam singulis capitibus recensebunt. Sumptus in philosophiae studio quatuor coronatis, summum sex lege definiebatur. Dic igitur philosophiae discipule, dic Regi tuo a quo & solatium & decus expectas, dic impensae summam & quidem nominibus licet barbaris, tamen iisdem quibus exigitur, ut facti quaestio etiam inficiatori si quis forte fuerit, aperta sit: Impensa (inquiet) legitima illa fere quadruplicatur. Primo anno pro candelis praceptoris 50 solidi, pro figura 5 libellae. In determinationibus

tionibus pro juramento apud Rectorem
 9 solidi & 4 denarii, pro sigillo Rectoris
 3 denarii, pro sigillo Procuratoris 15 dena-
 rii, pro convivio magistrorum in aula 30
 solidi. In bacchalaureatu pro sigillis 5 so-
 lidi, pro bursis 25 solidi, pro missis 4 solidi
 & 2 denarii, pro jure Quaestoris 15 de-
 narii, pro examinadoribus 15 solidi. In li-
 centiату pro bursis 25 solidi, pro Quaesto-
 re bursarum 15 denarii, pro sigillis 2 solidi
 & 6 denarii, pro Procuratore 15 denarii,
 pro examinadoribus & stramine Cācel-
 larii 25 solidi, pro Bedello in bacchalaу-
 reatu, responsionibus & licenciati 15 so-
 lidi, pro chirothecis 50 solidi, pro pileis 50
 solidi, pro signo gymnasiarchi 5 libellæ,
 pro pellicea epomide Bedelli 5 solidi, pro
 convivio magistrorum in aula 20 solidi,
 pro pilis 5 solidi, pro præceptore in toto
 cursu 25 libellæ: aliquādo minus, frequē-
 ter amplius. In doctoratu pro Procura-

tore 15 denarii, pro bursis 25 solidi, pro
 Quæstore bursarum 15 denarii, pro cap-
 pa Rectoris 10 solidi, pro jure Rectoris 4
 solidi & 2 denarii, pro Bedello 31 solidi,
 pro scriba Universitatis 3 solidi, pro sigil-
 lo literarum magisterii 6 solidi, pro con-
 vivio magistrorum 10 solidi. Summa 56
 libellæ & 13 solidi, quæ aliquando paulo
 minor est, sæpe autem major. In qua ta-
 men non commemoratur locus nomina-
 tionis in licentiato, qui cuique philoso-
 phiæ discipulo tanti addicitur, quanta est
 laureolæ hujus ambitio. Atq; in his phi-
 losophici studii impēsis mirabitur aliquis
 fortasse, cum audierit á præceptore philo-
 sophiæ exactas esse libellas supra trigin-
 ta, quãobrem signa vel sigilla Rectoris,
 Procuratoris, Quæstoris, Gymnasiarchi
 tam multa? Quodnam argumentum ha-
 beant chirothecæ, pileæ, convivium ad pro-
 bandum diligentiam discipuli & profe-
 ctum

Etum in philosophia? Quo bursæ deniq;
 commigrent, aut in quem tandem usum
 convertatur? Bursa veró sicuti patrimo-
 nia quædam quatuor in hoc ordine na-
 tionum distribuuntur professoribus ho-
 norariis, qui aliquando professi fuerint,
 nomenque honorarii professoris duobus
 decussibus persolutis adepti sint: Distri-
 buuntur item Procuratoribus, Questori-
 bus, Cantoribus & ministris missarum
 & vesperarum publicarum, cæreis etiam
 ad purificationis diem nō parva pecunia
 impenditur. Sic ærarium philosophici or-
 dinis administratur, ut maximam partē
 capiant hi, qui discipulis philosophiæ ni-
 hil prosint. Quamobrem, Carole none
 Francorum Rex Christianissime, susci-
 pe curam virtute tua dignissimam: Tol-
 latur edicto tuo infinita professorum tur-
 ba: Deligantur idonei philosophiæ pro-
 fessores ordinarii: Tollantur impensæ non

solum extraordinariae, sed illae antiquae
 quatuor aut sex coronatorum. Est enim
 indignum philosophiae aditu prohiberi
 paupertatem, quamvis docta sit & eru-
 dita, quod sumptibus impositis fieri ne-
 cesse est: Regium stipendium proponatur.
 Cœnobia monachorum & collegia cano-
 nicorum Lutetiae tam multa libenter, si
 verbo edixeris, hunc longe honestissimum
 sibi laudatissimumque sumptum facilli-
 me promptissimeque suppeditabunt. Sum-
 ptus discipuli in victu, cultu, libris, labo-
 ribus, vigiliis, vita literis impensa legiti-
 mus & solus esto. Denique perfice ut li-
 iberales artes à Carolo magno generis tui
 authore clarissimo in Academia Parisi-
 ensi primum constitutae, deinde à reli-
 quis regibus atavis tuis, Francisco impri-
 mis avo recreatae per te potissimum non so-
 lum vitam, sed dignitatem obtineant. E-
 nimvero haec exigendi extorquendique
 licen-

licentia, quamvis dura atque acerba, ut
 est, ita videatur, tamen superiorum ordi-
 num licentiæ comparata, excusabilis vel
 potius laudabilis esse videbitur. Quid
 igitur? quantam à Medicina, quantam
 à Jurisprudentiæ, quantam à Theologiæ
 discipulo mercedem quondam legitimam
 fuisse, quantam nunc illegitimam esse ar-
 bitramur? Jurecōsultorum ordo hujus in-
 famiæ labe purgatus & liberatus Sena-
 tus decreto anno millesimo quingentesi-
 mo tricesimo quarto, decimo tertio die Ju-
 nii, exemplum mercedis legitimæ adeoq;
 totius antiquæ disciplinæ restituit: pro-
 fessores ordinarii sex publico examine e-
 lecti, libri, horæ, prælectiones, exercita-
 tiones, merces à discipulo professori debi-
 ta ab initio studii universi ad extremum
 definita est coronatis octo & viginti,
 quinque in bacchalaureatu, octo in licē-
 tiatu, quindecim in doctoratu: Præterea

veró quidquam exigí, vel etiam ultró oblatum accipi, eodem senatusconsulto severé cautum est privatione professionis privilegiorumque professoribus concessorum, qua eadem Senatus autoritate cæteri ordines in consimilem splendorē vindicati essent, nisi á Theologis protinus intum esset obviam. Reformationis enim illius author & procurator hæreseos crimine á Theologis insimulatur. Denique illorum temporum perversitas nescio an hominum similem in cæteris ordinibus splendorem nõ sustinuit: ita præclari operis absolutio adhuc suspensa est. Sed tamen ex illo Senatusconsulto exemplar editum est Medicinæ ac Theologiæ reformatæ. Quid igitur? utrum Medici & Theologi viginti octo coronatis è legis voluntate, é Senatus autoritate contenti sunt? Iniquum videretur, cum philosophi stipendium tantum auxerint, Medicos

& Theologos ad istam inopiam redigere.
 Proportio enim arithmetica in ista remun-
 eratione & dispensatione præmiorum non
 conveniebat, Geometrica pro dignitate
 personarum justior esse visa est. Quanta
 igitur accessione multiplicatum est in his
 duobus ordinibus præmium? interrogati
 discipuli recensebunt: imo veró nonnulli
 magistri fartoribus & cupedinariis obæ-
 rati magno mœrore quotidie recēsent: sed
 tamen interrogentur. Dicat igitur Me-
 dicinæ discipulus liberè, querimoniam suam
 sensum Regi Christianissimo tanquam
 patrono ac tutori suo aperiat. Dicat im-
 pensam summam, iisdem etiam nominibus
 quibus exigitur nulla verborum barbaries
 injuriæ magnitudinem extenuabit: libel-
 las, inquiet, octingentas medicinæ magi-
 stris expensas fero, ac ne magistros impu-
 denter calumniari videar, capita suis no-
 minibus subducam: anni primi sumptus

est qui sequitur. Pro scholæ ingressu 2 libellæ & 10 solidi, pro supplicatione bachalaureatus 12 solidi, pro auditione quatuor annorum 10 libellæ, pro lectoribus scholarum 2 libellæ & 10 solidi, pro examinadoribus 15 libellæ, pro igne & speciebus examinis 2 libellæ & 10 solidi, pro bursis principii 10 libellæ & 10 solidi, pro Bedellis 6 libellæ & 6 solidi, pro prandio principii 2 libellæ & 10 solidi, pro convivio herbarū 10 libellæ, pro tapetis S. Lucae 2 libellæ & 20 solidi, pro tapetis & stramine quodlibetariae 30 solidi, pro prædio præsidis 5 libellæ, pro stuphis 3 libellæ & 10 solidi, pro registro 6 solidi: In cardinali pro præside 6 libellæ, pro tapetis & stramine 30 solidi. Atque hæc anni primi impensa est libellarum 82, & solidorum 14: Sequitur impensa longé dissimilis in secundo anno. Pro stuphis & pro registro 3 libellæ & 16 solidi, pro festo S. Lucae 2 libellæ

libellæ & 10 solidi, pro bursis licentiatus
 35 libellæ, pro Bedellis 7 libellæ & 10 so-
 lidi, pro mulctis cōmunibus 15 libellæ, pro
 sigillis Cancellarii 25 libellæ, pro para-
 nymphi die 10 libellæ, pro mulctis decani
 10 libellæ, pro tapetis aulae Episcopi Pā-
 risiensis 12 solidi, pro vesperia 50 libellæ,
 pro Præsides 5 libellæ, pro tapetis 25 solidi.
 In doctoratu, pro bursis doctoratus 71 li-
 bellæ, pro saccaro magistrorum 30 libellæ,
 pro pileis magistrorum, pro quibus singuli
 capiunt 20 solidos: summa 78 libellæ, pro
 pileis Rectoris, Cancellarii, magni Be-
 delli 3 libellæ, pro pileis amicorum qui si
 minimum fuerint decem, 10 libellæ. Quo
 die licentiatus invitat pro condiscipulis
 una invitantibus tractandis sex Bedellis
 & bacchalaureis 25 libellæ, pro Bedellis
 nationis 2 libellæ & 10 solidi, pro Præsi-
 de 2 libellæ & 10 solidi, pro Bedellis
 Medicinæ 10 libellæ & 12 solidi, pro Be-

dellis Philosophorum & Theologorum 3
 libellæ, pro magno convivio 250 libellæ,
 pro chirothecis 30 libellæ, pro pastularia
 35 libellæ, pro duobus doctoribus propo-
 nentibus 2 libellæ & 10 solidi, pro con-
 vivio novi Præsidis 75 libellæ, pro meren-
 da novi doctoris licentiatu invitanti &
 ejus comitibus debita 5 libellæ. Summa
 secundi anni est 772 libellæ & 5 solidi,
 biennii totius est 881 libellæ & 5 solidi:
 in qua non comprehendo convivium pri-
 mi loci omnibus doctoribus debitum, ne-
 que commemoro quæ prandia extraordi-
 naria doctoribus sociisve loci honoratio-
 ris causa præberi soleant. Ac si quis di-
 scipulorum pauló ambitiosior fuerit, lar-
 gitio tantum augenda, quanto altio-
 rem eruditionis laudē expetet. Hic enim sum-
 ptus longe profusissimus est. Hæc discipu-
 lus Medicinæ cum sigillatim commemo-
 raverit, exhorrescēt (ut credi par est) viri
 boni

boni qui audient eó luxuriam non infami aliquo libidinum nomine, sed disciplina ac virtutis specie prolapsam esse, ut pro octo & viginti coronatis pené quadringenti ex torqueantur. Neq; tamē dixerit aliquis minora Jureconsultis aut (ut nūc appellātur) Canonistis præmia quàm Medicis præscripta esse. Canonistæ habere Pōtificem Romanum horum præmiorum, é voluntate tamen & authoritate Regum Francorum, dispensatorem. Nec verisimile est tanquam á bono Imperatore milites imperii sui neglectos esse: nemo credet. Accessere ad ærarium Medicinæ honoraria quædam á Pharmacopolis, á tonsoribus, qui omnes sunt discipuli quidam professorū Medicinæ. Patrimonium licet etiam pusillum, attamen domi nonnullum est. Verúm hic aliquis fortasse cum didicerit quanta pecunia, cōviviis subductis reliqua sit, discere item

cupiet quibus rebus expendatur: magistris ipsis (respondebitur) & doctoribus quotannis equalite^{ta} quadam arithmetica & proportionē hoc ararium totum dispensatur, & paulatim, quanto quisque diutius vivit, tanto plus ē factis á se simili de caussa expensis recuperat. Quamobrem, Carole none Rex Francorum Christianissime, respice hāc alteram Academiae tuae partē tam graviter oppressam, jube ut deligantur ordinarii Medicinae professores ē magno numero doctissimorum hominum, quibus hic ordo mirabiliter abundat, quique rerum praesentium statum indignissime ferunt, atque hanc reformationem vehementer exoptant, neque solū sumptus tam indigni ingenio & nobili studio, sed omnes omnino sumptus tollantur, merces lege regia definiatur, stipendium regio mādato lautius á cœnobiis monachorum & collegiis canonici-

canonicorum cōstituatur. Sumptus disci-
 puli diligentia vigilātiaque terminetur,
 nec alio precio virtus parabilis quā su-
 dore judicetur: Sed á Medicis ad Jure-
 consultos & Theologos accedamus. Jure-
 consultorum ordo hic est integer, ut dictū
 est: Professores sex habet publico multo-
 rum dierū examine probatos & electos:
 mercede illa viginti octo coronatorū con-
 tentos, nullo admodum patrimonio præ-
 terea sustentos. Quare, Carole none Rex
 Francorum Christianissime, erit etiam
 regiæ liberalitatis tuæ his etiam sumpti-
 bus juris discipulos sublevare, professores
 ordinarios regio stipēdio ornare, ut æqui-
 tas juris, quæ generi hominum honesti le-
 ges descripsit, hunc imprimis honoris fru-
 ctum percipiat: Theologici veró nominis
 sanctimonia quicquid hic adversus sum-
 ptuariam ejusmodi legem offensum esse
 dicetur, falsum & incredibile esse clama-

bit. Pudor est vel horror potius, luxuriam in conviviiis, avaritiam in rapinis de tam sacra divinaq; professione suspicari. Excitetur tamen (quoniam ita constitutum est) Theologiae discipulus, & jubeatur posito metu expensas sibi nomine scholae Theologicae factas commemorare: Neq; laboret, si rem barbaram barbaré enunciet. Proponet summam libellis mille ampliore, ut etiam parcissimum exemplum sequatur, eamque singulis nominibus approbabit. Enarrabit enim ab initio studii Theologici nomina impēse cujusque, hoc modo: Libellæ pro bursis primi principii 14, pro convivio aulae 5, pro bursis secundi principii 14, pro convivio aulae 2, pro bursis tertii principii 22, pro convivio aulae 2, pro quarto principio 2, pro convivio aulae 6, pro tentativa 25, pro cœna Præsidis 5, pro deferendis positionibus toto cursu 1, pro Præside 10, pro parva ordinaria 25, pro

pro cœna Præsidis 5, pro priore in actus
 Sorbonicæ 15, pro ferendis titulis 3, pro
 magna ordinaria 50, pro Præside 25, pro
 bursis licētiatus 50, pro pileis magistrorū
 nostrorum 100, pro convivio doctoratus
 400, pro crastina 50, pro antepredicamē-
 tis & postpredicamentis singulorum a-
 ctuum triginta asses, summa libellarum
 12, pro mulctis in fine cursus 8, pro convi-
 vio magistri sententiarum 4, pro convivio
 prioris Sorbonici 2, pro saccaro 60, pro cō-
 viviis sociorum per totū cursum 150. Sū-
 ma igitur pecuniæ in Theologicam scho-
 lam á discipulo exactæ, est mille & dua-
 rum libellarum. Neque tamen hic ingēs
 illud ambitionis aucupium de eruditionis
 loco, deque precio laudis exprimitur. De
 Carthagine tacere satius puto, ait ille,
 quàm parum dicere: Timantis artificium
 Rhetor hic ingens reperit: velamentum
 igitur simile huic prope incredibili mate-

ria vos qui hæc auditis circundate, & iis qui norint reputandum atque æstimandum relinquite, ordini parcite. Enimvero nihil tam absurdum, tam sensus iudicii que expers atque alienum inveniri potest, quod ab hominibus in eo consuefactis non probetur & laudetur. Locorum hic ordo, & quid quantumque quisque profecerit æstimatio, summus ad Theologiam cognoscendam stimulus esse dicitur. An virtus discipuli Theologiæ sexennio toto perspicui & dijudicari non potuit, nisi præconis voce laudes ingeniorum tam preciosa uno loci prioris argumento recitentur? Caruerunt hoc stimulo Basilius, Chrysostomus, Nazianzenus, Tertullianus, Hieronymus, Augustinus, unoque nomine Græci Latini que Theologi veteres universi, & permirum bene judicanti videatur, si viris jam ætate maturis, quales sunt Theologiæ discipuli, ridiculæ

¶

& puerilis gloriolæ ambitio ad disciplinam vanitatis & stultæ gloriæ contemptricem verus stimulus esse possit. Caruerunt hoc stimulo & adhuc carent Iureconsulti, quibus tamen jurisprudentiæ laude præstantibus majora publicorum honorum præmia sunt proposita: Et veró Theologi nostri simulatque Academia legibus parere didicerint, tam obtuso stimulo carebunt. Nec major contentio de primatu loci in Theologia erit, quàm in Jurisprudentia, imò ne doctor quidē quisquam fieri volet, nisi qui forté Theologiæ præstantia fretus sese ad publicam professionem comparabit. Quare & profusionem istam infinitas doctorum nihil docētium genuit. Patrimoniola superiorum ordinum antea dicta sunt. Hujus ordinis œconomia laudabilior hac in re fuit. Itaq; ærarium subductis cōviviis etiam lautius est, cujus distributio (si quis etiam id re-

quirat) arithmetica æqualitate illa ma-
 gistris nostris dispēſatur, præcipuē S. Eu-
 phemia festo die. Itaque eo tempore ē to-
 ta ferē Gallia magistrorum nostrorum cō-
 ventus Lutetia longē frequētissimus fieri
 solet, ejusq; diei professione universi pro-
 fessores ordinarii declarātur. Atque hūc
 vulgō ab urbanis hominibus magistri no-
 stri doctores Euphemiani nominati sunt.
 Quamobrem, Carole none Rex Franco-
 rū Christianissime, per sanctā εὐφημία,
 per sacri ordinis laudem & gloriam huc
 imprimis animum cōverte. Neque enim
 Philosophia Platonis, Medicina Hip-
 pocratis, Jurisprudētia Justiniani, sed
 summi æternique Dei sapientia hic agi-
 tur: Jube atque impera ut deligātur or-
 dinarii professores Theologiæ, permulti
 imprimis ultro offerētur, gratiasque Deo
 & tibi immortales de tanto sui ordinis
 beneficio habebunt: plerique enim omnes
 boni

boni quotidianis precibus ac votis tantæ indignitatis emendationem deprecatur. Merces Theologiæ professoribus auctoritate tua tantæ professionis excellentiæ consentanea á monachis & canonicis definiatur: imó duæ præbendæ Divæ Virginis ordinariis Theologiæ professoribus non ita pridem ereptæ repetantur, beneficium otiosis & opulentis hominibus divinum erit sanctitatis & religionis doctores & professores alere ac sustentare. Discipulus ad Theologiæ studium afferat mentem magnis multorum antecedentiũ annorũ studiis & laboribus exercitatam paratamque ad majores subeundum, tantumque de industria professoribus ordinariis probanda cogitet, non de numeranda pecunia: Auditio quadriennii, meditatio sexennii bene & ex lege cõsumpta, sumptus Theologici discipuli legitimus esto, supra quem vel si oblatũ quicquam

professor ordinarius accipiat, vel sibi impedi quovismodo patiatur, indignus professione, privilegiisque Theologiæ studio concessis esto. Atque hætenus primam germanæ formæ labem, primam dignitatis suæ deformationem Parisiæsis Academia sensit ex effrenata professorum multitudine, nullo iudicio, nulla differentia, nullo delectu in scholas admissorum, quæ tamen toleranda fortasse videretur, si sola esset: At graviolem longè fædioremq; deformationē ipsa ex sese genuit, jactura fuit illa pecuniæ tantum, quæ potuit esse sine jactura disciplinæ. Potuit enim avara quantumlibet & acerba exactio exerceri, ut interea tamen disciplinæ professio tractatioque incolumis permaneret. Verum ubi semel fenestram ad nequitiam patefeceris, ex uno errore atque delicto protinus ilias malorum exoritur. Neque enim ex hoc infinito professorum numero

infiniti

infiniti tantum sumptus nati sunt, sed in-
 finitus disciplinae contemptus, quod in sin-
 gulis ordinibus Philosophorum, Medi-
 corum, Jureconsultorum, Theologorum,
 subtilius declarandum est, quia dissimilis
 est hic etiam causa. Quid igitur ab infi-
 nitis Philosophiae professoribus contra le-
 ges Academiae deinde est commissum?
 Philosophiae professio non est illa quidem
 deserta, sed pro publica professione &
 in scholis publicis ordinaria privata pro-
 fessiones in gymnasiis singulis, contra &
 publica Academia, & privata singulo-
 rum gymnasi^{instituta}orum sunt inductae. Etenim
 lex octingentorum annorum à Franciae
 Regibus jam olim post conditam Univer-
 sitatem constituta, & deinceps perpetuo
 usu, perpetuaque Regum autoritate in-
 staurata, professionem Philosophorum pu-
 blicam esse jubet. Sic enim Cardinalis
 Totavillæus postremus Universitatis e

*Regum autoritate instaurator, veterem
hac de re legem & consuetudinem con-
firmat.*

Item monemus prædictos regē-
tes conformiter ad antiqua statuta
& laudabiles consuetudines facul-
tatis artium conservandas, ut ces-
sante legitimo impedimento, sin-
gulis diebus & horis statutis, ad vi-
cum straminis se transferāt, lectu-
ri modo & forma, quibus supra re-
gulariter & ordinatē absque hoc
quod reservent sibi textus plures
una vice legendos, sed secundum
statuta libros legant ad profectum
auditorū, ut præmisimus, regula-
riter & ordinatē.

*Hæc regia lex est, quæ leges & con-
suetudines antiquas cōfirmat, ne quis le-
gem sine consuetudine, aut consuetudinē
sine lege fuisse existimet, ubi vicus stra-
minis*

minis publicas Philosophorum scholas si-
 gnificat in eo quippe vico constitutas:
 gymnasia deinde in hac nova trecetorum
 annorum Academia singula unicum vel
 alterum juventutis moderatorem habet,
 domesticis institutis fundatum, non ad do-
 cendam philosophiam, sed ad domesticos
 alūnos, cum in schola publica audiissent,
 continendum in officio & exercendum:
 ita & publicis Academiae & privatis gy-
 mnasii cujusque institutis Philosophiae
 professio publica sanciebatur. Nuper ve-
 ro diem extremum obiit qui postremus in
 schola publica publicus Philosophiae pro-
 fessor fuit, ut modis omnibus planum ac
 perspicuum sit Philosophiae professionem
 publicam fuisse, contraque instituta om-
 nia in privatas divisam esse: sed tamen
 Philosophicae professionis hic tantum co-
 moda consideretur, ut duarum profesio-
 num, alterius publicae in eadem schola,

alterius privatae in plurimis & disjunctis
 scholis, eaque demum praestantior habeatur,
 quae Philosophiae fructus uberiores
 adferat. Ergo Philosophiae privata &
 publica professio cōparetur. Unicus verò
 privatae professionis magister est eisdem
 discipulis triennium totum & sex men-
 ses in omnibus Philosophiae partibus. Et
 quia horum studiorum cursus perpetuus
 est, in unoquoque gymnasio quatuor facti
 sunt magistri perpetui, Summulista, Lo-
 gicus, Physicus, intrans (ut vulgo appel-
 lati sunt.) Itaque si vigintiquinque gy-
 mnasia sint, in quibus Philosophia isto
 modo doceatur, centum hos Philosophiae
 doctores esse necesse est. At si Regii or-
 dinarii professores singulis Philosophiae
 partibus explicandis certi (ut hic octo) de-
 ligantur, soli in facultate liberalium artiū,
 publicas scholas administrabunt, longeque
 facilius octo praestanti doctrina professores
 quam

quàm cētum reperientur, multoque commodius & utilius octo professores illi singulas Philosophiæ partes singuli sustinebunt, quā unus & idē universas: hanc veró facultatem ne quis perdifficilem arbitretur, Regum liberalitas Academiae Parisiensi suppeditavit: Professores enim liberalium artium generis cujusque regio stipendio constituit: hos Philosophorū ordo sibi postulet, facile impetrabit, & ipsis professoribus Regiis jucundum erit habere certos auditores, á quibus attentius audiantur, & impensius colantur. Quamobrem sine dubitatione ulla major erit doctrinæ facultas in publica professione: At doctrinæ utilitas minor erit, quamvis facultas sit major, dixerit aliquis, præstantiores enim magistros, sed non præstantiores discipulos fore, propter immodicam in publicis scholis licētiā. Bene res habet. Interrogetur Plato, cur dixerit, Quales

*in Republica principes, tales reliquos ci-
 ves esse. At principes Philosophiæ non
 doctores tantum, sed multo magis doctri-
 næ exercitatores expetuntur, nec inertia,
 sed diligentia, sed exercitationis gratia
 publica professio repetitur. Emulatio e-
 tiam (qui studiorum præcipuus stimulus
 est) in publicis scholis erit tanto major,
 quanto diligentia aut negligentiæ lauda-
 tio vituperatioque insignior & illustrior,
 publicisque scholis veterum legum autho-
 ritate & severitate confirmatis & consti-
 tutis, constituentur juventutis mores, de
 quibus ista querimonia est, licentiaque
 illa effrenata frenis acrioribus comprime-
 tur: e' mille namque vel etiam multo plu-
 ribus liberalium artium discipulis, qui
 quotidie e' privatis scholis exeunt ad Re-
 gios professores audiendum, vix ducenti
 Grammaticis nempe & Rhetoricis, Lo-
 gicis studiis informati, & ætate jam pro-
 vecti*

vecti, in publicis Philosophiæ scholis re-
 linquētur, & quidem arctioribus vincu-
 lis astricti quàm in privatis scholis astrin-
 gi possint, sicuti postea subtilius expone-
 tur: reliqua autem multitudo in privata
 gymnasia remittetur. Septingentos quin-
 quaginta annos lex illa publica & Re-
 gia de publica professione valuit, neque
 quisquam interea inventus est, qui licen-
 tioris hujus temeritatis argumento publi-
 cam professionem tollendam esse conten-
 deret. Omnibus virtutibus vitia quædã
 sunt affinia, nec propterea virtutes dam-
 nandæ sunt, sed vitia corrigenda. Deni-
 que Regiæ professiones extinguantur, &
 Reges Franciæ literarum instauratores
 & fautores appellari desinant, aut ido-
 neis auditoribus Regiæ professiones pa-
 teant, Regesque Franciæ tanti boni non
 solum authores, sed cōservatores & vin-
 dices sempiterna omnium gentium læti-

tia prædicentur. Atque hæc de facultate & utilitate Philosophiæ est publica professione. Verum dicetur fortasse, quod à superiorum ordinum nonnullis dicitur, est privatarum scholarum ludo, tanquam ex equo Trojano innumeros Philosophiæ principes exire, quia Philosophia docendo exercendoque præcipue comparetur, fabricandoque faber efficiatur. At enim operæ precium sit considerare quales Philosophiæ principes, quales Platones & Aristoteles est privatis scholis quotidie exeat. Grammaticorum & Rhetorum scholas à barbaris dominis liberatas antea diximus. Philosophiæ professores initio Grammaticam & Rhetoricam ferè aspernati, quæstionarios diutius retinere: tandem tamen aliquando literatiores & ornatiores facti, repudiarunt totam illam hominum barbarorum faciem, puriores & graviores Philosophiæ authores recepere,

attamen

attamen exercitationes utiliores & meliores nondum universi receperunt, omninoque ab iis qui Philosophiã profitentur, paucis gymnasiis exceptis, Logicæ meditatio in scholis privatis nulla feré Aristotelea adhibetur in declamanda rerum utilium thesi, sed de regulis artis altercatio tantúm est, ut ad usum Logicæ nõ admodum in quibusdam gymnasiis interfuerit quæstionarios vel Aristotelem habere, cüm ex Aristotele non alius fructus quàm é quæstionariis exquiratur: Mathematicæ artes adhuc in publicis Philosophici studii legibus & institutis nullum honorem, nullum separatim locũ habuere, ut Mathematicum prorsus ignarus, tamẽ legibus Parisiensis Academiae philosophicam lauream consequatur. Itaque artes hæ vix primoribus labris attinguntur, ac plerunque ne attingũtur quidem, quæ tamen liberalium artium antiquis-

sima & primaria: imó (si veré appellatur)
 solæ sunt, & maximé omnium propter in-
 genuum liberalemque fructum cognoscē-
 da, & sine quibus reliqua Philosophia
 caca est: ignorata quippe Symmetria rerū
 & proportione ex arithmeticiis, figura &
 corporis conformatione é geometricis. Er-
 go artes hæ principes in privatis scholis
 ita sprætæ sunt. Quinetiam de Physicæ
 philosophiæ partibus altercatio tantúm
 est, usus rerum nullus, nulla experientia:
 Philosophia denique tota in plerisque
 gymnasiis altercatoria & quæstionaria
 adhuc est. Quapropter ad illud jam res-
 pondendum: Fabricando faber efficitur,
 distinctioque Ciceronis adhibenda est.
 Perversé dicendo, inquit, homines facil-
 limé consequuntur ut perversé dicant. Ita
 bene fabricando bonus, malé fabricando
 malus faber efficitur: Neque dubitare
 jam quisquam potest, quin tales discipuli
 exeant

exeant é scholis, qualis in iis cú discipli-
 na tum exercitatio fuerit. Quare planũ
 est si quos nobiles Philosophos Parisien-
 sis Universitas habeat, ut certé nobiles
 multos habet, non privata ejusmodi Phi-
 losophiæ vel auditione, vel professione ta-
 les factos esse, sed quod singulari quadã
 industria per se ipsi res magnas adama-
 rint, vel potius quód in publicis & Re-
 giis scholis profecerint: E quibus ad illã
 bene & ex ordine fundatã disciplinã gra-
 vitatem & severitatem compositis, nul-
 lus sané discipulus exiturus sit, nisi omni-
 bus Philosophiæ partibus luculenter in-
 structus, facileque superiori cuilibet ordi-
 ni se non levibus sophisticæ lineamentis
 adumbratum, sed veris intimæ Philoso-
 phiæ coloribus expressum Philosophum
 probabit. Quin etiam laurea philosophi-
 ca donati, quo tandem & quanto studio
 ad majorem & ampliorem Philosophiæ

cognitionem excitabuntur spe ad publicas & Regias professiones perveniendi? Quare tum superiores ordines solitudinem non metuent, sed e magna frequentia & abundantia cooptabunt. Itaque comparatis in Philosophiae studio privatarum professionum cum publica mœtis, quaestio superesse nulla potest, quin praestantior disciplina in publica professione futura sit. Quamobrem, Carole none Rex Francorum Christianissime, excitato in hac prima Academia Parisiensis facultate indolem generosae mentis ac naturae tuae: jubeto scholas Philosophiae publicas & quidem opportunissimo totius Academiae loco constitutas esse, legitimam & humanae vitae commodis & emolumentis terminatam Philosophiam publica & Regia professione imperato. Sunt, si lubet, tres primae & communes artes Grammatica, Rhetorica, Logica in privatis gymnasiis,

mnasiis, permittanturque primæ pueritiæ
doctoribus uno opere eandem incudem
diem noctemque tundētibz, atque om-
nia minima mansa, ut ajunt, nutrices in-
fantibus pueris in os inserant: at deinceps
in publica majorum artium professione
Mathematicas artes quondam Regum
& nobilium solas artes primo publici stu-
dii honore ac gradu collocato. Excitabis
ex illo erudito pulvere Architas alios, a-
lios Archimedes, quorum domi tuæ nato-
rum & educatorum opera fideli & in-
dustria, pacis & belli temporibus & glo-
riose & salutariter utare: alterum annū
Physicis & Ethicis assignato. Sed enim
Philosophorum ordo ut parcissimus exa-
ctor fuit, ita fuit disciplinæ suæ retinen-
tissimus. Secessit à publica professione,
hoc in Philosophis desideratur. Verūm à
professionis labore non discessit. At mira-
bile est quātum superiores ordines à mu-

nere professionis discesserint, & quàm longè curriculum sui lineas transilierint. Singulis erant authores disciplinae ad prælegendum præscripti tempus & via prælectionum, exercitationum & examinum modus definitus. Medici, Jureconsulti, Theologi scholas nō mutavere, ut Philosophi, sed abjecere legibus præscriptū omnem prorsus prælectionis & professionis laborem, discipulisque suis persuasere, ut sibi ipsi in privata bibliotheca magistri & professores essent, discipuli assensere. Ita Medicinæ, Jurisprudentiæ, Theologiæ prælectiones & professiones legitimæ & ordinariæ cōtinuerunt. Actus, id est altercationum examina quædam tantūm retēta sunt, ut certis anni temporibus discipuli in publicis scholis redderent rationem magistris auscultantibus, quid quantumque privata diligentia per se didicissent ac profecissent. Ita præceptores ac
magistri

magistri facti sunt auditores discipulorū
 suorum, neque tamen propterea tantun-
 dem exigere desierunt. O tempora, o mo-
 res. Eccine schola usquam gentium aut
 terrarum credi potest, in qua doctores &
 professores habeantur, & doctorum ac
 professorum præmiis fruantur, qui nihil
 in ea doceant, nihil profiteantur? Ubi di-
 scipuli & auditores appellentur, qui ni-
 hil in ea discant, nihil audiant? Fabulis
 ista similia videbuntur iis qui non vide-
 rint aut non interfuerint. Atque hujus
 facti cogitatio & conscientia Medicos
 antè commovere cæpit quàm Jureconsul-
 tos, quàm Theologos. Anno enim 1505
 duobus bacchalaureis duodenas libellas
 stipendii loco quotannis assignaverunt,
 qui dominorum doctorū vicarii quidam
 essent. Jureconsulti jampridem Juris civi-
 lis professionem, quanvis veterum legum
 authoritate in Academia Parisiensi fun-

datam abjecerant Pōtificis Romani de-
 creto (Super specula) solamq; canonici
 Juris interpretationem retinuere, quam
 etiam abjecerunt, ut simili cum Medicis
 & Theologis libertate fruerentur. Redu-
 cti tandem sunt ad æquitatem Senatus-
 consulto illo anni 1534, reducti ad ordi-
 nariam professionem juris, sed canonici
 tantum: Pars illa juris civilis prior atque
 antiquior hæsit in salebra, reducti ad le-
 gitimam & laudabilem meditationem
 jureconsulti atque oratoris forensis artifi-
 cem: habent enim jureconsulti actus al-
 tercationum, sed cum usu atq; opere ve-
 ritatis conjunctos. Theses de jure dispu-
 tant, sed oratione ferè perpetua, variisq;
 & argumentis & ornamentis differen-
 di dicendique referta propemodum, ut in
 foro hypotheses singularū caussarum pe-
 rorari solent. Ergo genus exercitationis
 illud in jurisprudentia laudabile. Sed pars
 juris

*juris civilis prior & antiquior nondum
 recuperata est. Quamobrē, Carole none
 Rex Frācorum Christianissime, hic tua
 virtus eniteat necesse est. Parisiensis A-
 cademia acceperat á Regibus suis mayo-
 ribus tuis possessionem juris civilis frugi-
 feram imprimis ac fructuosam, quam cō-
 queritur iniquē sibi ereptam esse. Itaque
 te judice rem repetit, eumq; ex jure ma-
 nu cōsertum vocat, á quo possessione de-
 jecta est. Quid tandem Theologi, utrum
 jureconsultos imitati sunt? Minimé. Ad
 speciem professionis ordinariæ Medicos
 imitari maluerūt, professionis suæ vicari-
 os instituerunt, quibus non ærariū facul-
 tatis, sed ex eo stipendiolum, ut in Medi-
 cina, subduceretur: Sed tamen in hoc mi-
 sero & miserabili Medicinæ ac Theolo-
 giæ é suis scholis, adeoque suis domiciliis
 ac templis exilio, Medicorū quā The-
 ologorum erga discipulos imperiū remis-*

sius fuit. Hippocratem & Galenum co-
 gnoscendos suaserunt, & quidem cum ju-
 dicio, ut hactenus probarentur, quatenus
 experientiae ac veritati congruerent. At
 Theologi non vetus Testamentum, non
 novum perlegendum & meditandum, sed
 exortam e barbarie omnibus antea secu-
 lis invisa atque inaudita quæstionariorū
 facem ediscendam, & in scholis altercan-
 dam præceperunt, proque sancta & di-
 vina scientia ad veræ religionis cultum à
 Deo hominibus oblata, sophisticam in-
 extricabilem in Theologiae scholas indu-
 xerunt. Atq; hæc in Medicinæ & Theo-
 logiæ scholis disciplina quanvis ejusmo-
 di sit, tamen toleratur, tamen etiam de-
 fenditur, & quidem ab iis à quibus mi-
 nimè omnium mortalium decuit. Licet-
 ne igitur recitare quod in aula Henrici
 Regis patris tui apud Sangermanū Phi-
 losopho cuidam contigit? Erat illi quæstio
 cum

cum quibusdā aulicis de istiusmodi beatis
Medicinæ & Theologiæ professoribus: Tum forté Medicus huic sermoni
intervenit, causamque collegarum nō si-
mulatē, sed penē iracundē suscepit. Me-
dicinæ (inquit Medicus) libri privato stu-
dio commodius á discipulis leguntur &
intelliguntur, quám ab ordinario profes-
sore audirentur in scholis publicis, nimi-
umque temporis amitteretur frequentā-
dis scholis, dum illuc iretur, illic audire-
tur, illinc rediretur: Deinde varii &
multiplices sunt actus, quibus doctores
præsumus, disputamus, discipulorum stu-
dia dijudicamus: Denique in his actibus
professio nostra multo fructuosius, quám
in ulla prælectione cōsumitur. Tum Phi-
losophus, cū ambo in Academia eadem
instituti simus, possumusne tantisper ab
iracundia in contētionibus nobis usitata
discedere? & politicum de regendis scho-

lis problema politicé disputare? Medicus
 annuit. Ego veró, inquit Philosophus, si
 forté tui nominis aliquid hic agi putes,
 fateor ac etiam profiteor te Medicū sin-
 gularem esse: Et si quis unquam Medi-
 cus hominum generi salutaris fuerit, te
 unum salutarem esse. Verúm nihil hic a-
 gitur de tua virtute, sed de professione
 Medicinæ, quam tu in hac area regia tã
 procul á schola mecum inambulans mihi
 videris sustinere non posse. At meo tem-
 pore (inquit Medicus) meis actibus præ-
 sideo, collega quidam meus hodierno die
 præsidet, ac cū periodus præsidentium
 conversa ad me redierit, tum rursus præ-
 sidebo. Bellé, inquit Philosophus, ac bea-
 té respondes. Agam tecum non argu-
 mento subtili, sed domestico ac familiari
 exemplo. Habet Academia Parisiensis
 gymnasia permulta, ut scis, gymnasi-
 archique habent liberalium artium pro-
 fessores

fessores subditos authoritati suæ, quibus
 quotidianarū prælectionum & exercita-
 tionum horas & leges præscribunt, pro-
 ptereaque victum & domicilium suppe-
 ditant, minervalia etiam á discipulis of-
 feruntur: Ecquid? si quis istorum profes-
 sorum auditorium hora tantum decima
 matutina, itemque quinta pomeridiana
 ingressus, in cathedra auscultatorem ve-
 stro more & judicem controversiarum &
 de præceptis artis altercationum discipu-
 lis se præberet, æquumne censes illi victum
 hospitiumque á gymnasiarcho, minerva-
 lia á discipulis suppeditari? Minimè, in-
 quit Medicus, sed incommodè superiore
 facultatem cum inferiore comparas. Ve-
 rum, inquit Philosophus præceptor ille
 grāmaticus bis se quotidie discipulis suis
 exhiberet: at periodus vestra decimo vix
 anno ad singulos vestrum redit, & tamen
 actum unum decēnio repetitum discipu-

lis vestris tã preciosum facitis. Tum sub-
 ridens Medicus, humerum Philosopho
 percussit, atque abiit. Sic nempe res mi-
 nimè omnium ridicula, tamen irridetur.
 Eadẽ scilicet Theologiæ defensio, si quis
 requirat, afferetur, præstantia *privatæ* &
domesticæ cognitionis, examinumque &
 actuum *severa* & *accurata* diligentia.
 Nec verò defensionis ejusmodi unicus est
 ille author, sed multo plures quàm Aca-
 demiaẽ splendor & dignitas postulare.
 Ergo diligenter & attentè utraque de-
 fensio animadvertenda est. Primò quod
 lectio Medicorum authorum & Theo-
 logorum *privata* sit discipulo fructuosior,
 quàm docti quãtumlibet & eruditi pro-
 fessoris auditio. Etenim (per Deum im-
 mortalem) longè alia mens regum nostro-
 rum in publicis Academia legibus & in-
 stitutis fuit, quæ Medicinæ & Theolo-
 giæ professori ordinario cessationem nul-
 lam

lam permittūt, Theologo permittūt quin-
 decim dierum tantummodo: discipulum
 Medicinæ triginta sex menses: Theolo-
 giæ quatuor annos ordinariæ prælectionis
 auditorem efficiunt, eaque auditione ju-
 bent Medicinam & Theologiam cogno-
 scere: postremó nō bibliothecas, sed scho-
 las disciplinæ magistras efficiunt. Et qui-
 dem pro regiis illis Medicorum & Theo-
 logorū legibus verissimé differetur, quod
 á Platone in Phædro disputatum est, vo-
 cem scriptura ad docendum longé diser-
 tiorem esse, auriumque sensum, quod A-
 ristoteles in eandem causam repetivit,
 doctrinæ præstantiorem magistrum esse
 quàm oculorum. Age veró si jam Hippo-
 crates & Galenus, Moses & Paulus re-
 viviscerent, & in scholis Medicinam &
 Theologiam profiterentur, nemo, ut credi
 par est, Medicinæ & Theologiæ studio-
 sus legendis eorum libris, quàm illis ipsis

librorum authoribus audiēdis, se Medi-
 cinam & Theologiam facilius affecutu-
 rum putaret: imó veró desertis bibliothecis
 magnus undique in scholas publicas
 concursus fieret, majorque unius diei fru-
 ctus esset in audiendo non solúm propter
 vocis & actionis lumen & evidentiam,
 sed multo maximé propter egregiam do-
 cendi authoritatem & viam, quam mē-
 sis unius in legendo, facileque illa itionis,
 auditionis, reditutionis tempora cum ma-
 gno temporum fœnore compensarentur:
 At in professoribus ordinariis expectan-
 tur Hippocrates & Galeni, Moses &
 Pauli, id est doctores magno labore, lon-
 ga multorum annorū consuetudine, sum-
 morum illorum magistrorum similes &
 germani, discipulisque ideo magno labo-
 ris, temporisque compēdio perinde utiles
 & accommodati. Quare viva docti pro-
 fessoris & eruditi voce, multo cōmodius
 discipulus

discipulus informatur, quàm muta quã-
tumlibet magni authoris lectione. Sed
prima ista otiosorum Medicinæ profes-
sorum defensio á discipulis non argumẽ-
to aliquo, sed quotidiano jam multorum
annorum exemplo refellitur: Posteaquã
enim Jacobus Sylvius Medicinam pro-
fiteri cœpit, nemo Lutetiæ Medicinæ
studiosus fuit, quin eũ sibi studiosẽ au-
diendum existimaret: factus est tandem
Regius professor Sylvius, auditoriũ fre-
quẽtius fuit. Succesit huic regiæ profes-
sioni, defuncto Jacobo Sylvio, Jacobus
Gopylus, auditoriũ magis ac magis quo-
tidie frequentatum. Audiuntur etiam
plerique diligentia consimilis professores
Medicinæ extraordinarii, nullo ærarii
publici stipendio, audiẽtium vel merce-
de vel amore tantũ invitati: regiæ ta-
men & ordinariæ professionis loco &
præmio digni. Quare tam multi Medi-

cina & professores & auditores primam
 illam desertæ professionis Medicæ de-
 fensionem valde ridiculam esse demon-
 strant. Theologi nullos è suo ordine ac nu-
 mero Sylvios, nullos Gopylos adhuc ha-
 buere, à quibus perinde refelleretur. Ha-
 buere tamen Regios Hebraicæ linguæ
 professores eó frequentius auditos, quo
 religionis fontes plenius inde orirentur.
 Hinc gratissima Vatabli in omne ævū,
 ut succrescentem vivorum laudem præ-
 terea, memoria permanebit. Sed Theo-
 logi ex suo ordine nullos Sylvios, nullos
 Gopylos, ut dictum est, adhuc habuere.
 Causa tamē calamitatis in utroque or-
 dine una est, sed calamitas ipsa in Theo-
 logis major & pertinacior. Quare Me-
 dici & Theologi desertionem professio-
 nis ordinariæ valde plumbeo pugione de-
 fendunt. Altera ex actuum & exami-
 num diligentia defensio disceptetur. Ex-
 ercitatio

*exercitatio Medicinæ & Theologiæ ut cu-
 jusvis disciplinæ duplex est Academia
 legibus proposita: altera est in altercatio-
 ne de præceptis & regulis: altera in ope-
 ris meditatione & cōstructione: prior illa
 sola retenta est á Medicis & Theologis,
 Medicinaque & Theologia quæstiona-
 riæ omnino & altercatoriæ adhuc sunt.
 Altercationis autem actus est pars levis-
 sima laboris Medicinæ & Theologiæ
 professoribus & auditoribus imperati.
 Etenim nautæ, pictores, architecti, uno-
 que nomine opifices universi, nulla de
 præceptis artium suarum altercatione o-
 pificia sua perdiscunt, sed assidua propo-
 siti sibi operis attentione, imitatione, æ-
 mulatione. Grammatici & Rhetores, &
 jam in quibusdam gymnasiis Logici in-
 eptias altercationum grammaticarum,
 rhetoricarum, logicarum repudiavūt. Co-
 gnitis docti præceptoris voce ac perceptis*

artium suarum documētis, authorum insignium exempla sibi praelecta & declarata scribendo & commentando imitantur, nec jam rixantur inter se quomodo bene loquendum, dicendum, differendum sit, sed penitus omninoque occupantur ipso artis opere in praestantibus authoribus cognoscendo & exprimendo. Quare Medicos & Theologos exemplis artium minorum admoneri cupio, ut altercationem de praeceptis levissimam artis exercitationem esse intelligant, unde tantum intelligētia memoriaque artis parari potest, opus & usus artis non potest: imo exercitationem artis hic nullam esse: si quidem artem exercere sit exemplo & opere praestare, quod arte praecipitur. Recte namque Aristoteles ἀπὸ τῆς τέχνης accuratam perfectamque actionem, finem artis cujusque constituit, ut qui praecepta artis altercatione ejusmodi didicerit, artem ἡγεμόνα

&

& universaliter sciat, ἀπλῶς καὶ ὡς τῷ
 ἐνδὲ γὰρ absolute actuque nesciat. Nec e-
 nim, ait, fieri potest ut sit edificator, qui
 nihil edificarit, nec citharedus, qui nun-
 quam cithara cecinerit, quamvis archi-
 tectura & musica præcepta didicerit &
 sexcentis actibus disputarit. Sic Crassus
 ille Ciceronianus ad facultatem & ha-
 bitum disciplinae cum tria requirat, natu-
 ram, artem, exercitationem, primas natu-
 ræ & ingenio concedit, secundas diligen-
 tiæ & exercitationi. Inter ingenium qui-
 dem (ait) & diligentiam per paululū loci
 reliquum est arti. Quare altercatio de
 præceptis Medicinæ & Theologiæ mi-
 nima pars est & facultate habituq; Me-
 dicinæ & Theologiæ: quia per eam ars
 tantū cognoscitur, nō autem exercetur.
 At si jam tales grammaticæ doctores in
 scholis nostris essent, qui discipulos tan-
 tū altercantes de præceptis audirent, in

opere autem ipso scribendi & loquendi
 nihil exercerent, ne diem quidem unum
 ferri possent, protinus abigerentur: á do-
 ctore enim artis & professore non solúm
 intelligentia artis illa chatolica, sed δὲ
 πρᾶξις, sed actio, sed usus, sed finis artis
 postremó expetitur. Sed tamen alterca-
 tionum materies altercationes ipsas val-
 de differentes in Medicis & Theologis
 efficit. Itaque altercationum istarum a-
 ctus in Medicinæ quám Theologiæ stu-
 diis tolerabiliore sunt. De Hippocratis
 & Galeni libris altercatio Medicorum
 est, qui authores bene & accuratè cog-
 niti Medicos adjuvant ad curationē mor-
 borum, Medicique licet ut Philosophi
 altercationem quæstionariorum similem
 retineant, attamen quæstionarios é scho-
 lis exegere. At Theologi Parisienses soli
 omnium mortalium quæstionarios mor-
 dicus retinēt, neque de veteri Testamēto
 Hebraicé,

Hebraicé, neque de novo Græcè cognito, sed de quæstionariorum ineptiis altercatur: ineptiis (inquam) é pagana Platonis & Aristotelis Philosophia imperité collectis, ut in Christianæ Theologiæ scholis pagana sæpius quàm Christiana Philosophia audiatur, pudeatque attentum & sobrium auditore paganismi in Christianæ Theologiæ scholas pro Christianismo inducti: At lex Theologiæ professoribus, Theologiæ discipulis nequaquæ quæstionarios Platonicos, vel Aristoteles imperavit, sacros enim libros imperavit: Theologiam deniq; puram nō sophisticam & paganam imperavit. Quare Parisiensis Theologia nō solūm quæstionaria est, sed tota in quæstionariis, qui Theologiæ discipulos de talibus nugis nugatores tantūm possunt efficere, cōcionatores, populi doctores, operis Theologici actores non possunt efficere. Veruntā-

men sunt alterationum istarum ac-
 mina, qualia & qua de re quisque sta-
 tuerit, querimonia hic multo gravior est
 reliqua. In Medicina exercitationis pars
 illa altera longé commodissima, de Me-
 dici operis meditatione & effectione o-
 missa est, ut discipuli alio anni tempore
 philosophatum de herbis, plantis, omni-
 umque generum simplicibus á professo-
 re in prata, hortos, sylvas ducerentur: alio
 in secandis corporibus exercerentur: alio
 eoque præcipuo ægrotis tractandis consi-
 lii, medicamenti, rationis totius partici-
 pes essent. Hæc enim exercitatio Medi-
 cos faceret, ut in schola Montispeſulani,
 ut in omnibus Medicis Italiæ scholis fa-
 cit. Hæc enim Medicinæ est ἀπασία:
 altercatio autem actuum scholasticorum
 sola, tantum potest altercatores scholasti-
 cos efficere, morborum curatores efficere
 non potest. Itaque Medici doctoratus
 lauream

lauream adepti ac per solos actus illos instituti, artis usum discunt periculis hominum, & experimēta per mortes agunt, ut inquit ille. Quamobrem, Carole none Rex Francorum Christianissime, constitue in scholis Medicorum professores regios & ordinarios, qui Medicinæ optimum quēque authorem ea lingua qua scriptus primó fuerit, interpretetur: constitue meditationes illas veras & exercitationes germanas, discipuli Medicinæ lauream adepti, non solúm theorematibus librorum eruditi, sed exemplis & usu informati ad curandum morbum, ad valetudinem tuendum, ad statum vitæ cōformandum accedent. Quid scholasticæ meditationes operis Theologici & commentationes, qualesnam sunt? Theologiæ porró cognitæ ac perceptæ ὡς πρᾶξις illa quidem vitá Christianá, & sanctis incorruptisque moribus continetur: Sed de

Theologiæ doctore & professore modò agitur, quo genere exercitationis præcipuè fingendus sit: Quam ad rem regis & publicis Academiae institutis sermones & collationes, id est locorum in religionis doctrina communium & illustriũ, declamationes & conciones maxime omnium in una Theologia commendantur. Verba ipsa legis qualiacunque sint, lubet ascribere é Totavillei Cardinalis reformatione.

DE RESPONSIONIBVS ET
sermonibus non omittendis.

Item ordinamus & statuimus quòd sermones & responsiones, quos seu quas ex statutis prælibatis facere tenètur, dicti bacchalauri tam cursores quàm formati, & etiam magistri nullatenus per eos
omit-

omittatur. Specialiter autē de sermonibus & collationibus ita duximus statuendum, ut omni excusatione cessante, præter quam ægritudine aliqua præpediente, fiāt sermones tam magistrales, quā alii secundum morem antiquum laudabilem: alioquin si magister sermonem assignatū sibi neglexerit & omiserit, a regentia illius anni, & bacchalaureus ab uno jubileo absq; relaxatione privetur: & hoc statutū authoritate apostolica districtiūs servari mādamus sub pœna perjurii, quam transgressores magistri seu bacchalaurei, seu etiā dissimulantes illud observare ipso facto incurrant.

Hæc Cardinalis verba & instituta sunt de scholasticis theologorum concionibus & declamationibus. Quæ sanē

præcipuum totius exercitationis Theologica fructum continebant. Etenim oratorum eloquentia quondam non solum in curia & foro, sed maxime in concionibus populi versabatur: Reipublicæ regiæ forma ejusdem virtutis facultatem variè dissecuit, curiæ authoritatē principi, fori controversias iudicibus & advocatis, populi conventus & conciones Theologis attribuit. At veteres illi oratores declamationem eloquentiæ tanquam matrem & altricem singularem coluerunt. Demosthenes jam grandis ætate, grande intuituens speculum componebat actionem: Idem in Phalerico ad fluctum maris declamare solitus, ut assuesceret fremitum populi voce vincere. M. Tullius ad Præturam usque græcè, latinè verò ad extremam senectutem declamavit, neque id domi tantum pacatis tranquillisque rebus, sed in bello. Quomodo & Suetonius au-
 thor

thor est á M. Antonio & Octavio, ne
 Mutinensi quidem bello declamandi cō-
 suetudinē intermissam fuisse. Enimvero
 nemo repentē fit artifex. Itaque si quis e-
 loquētiam in Theologo ullo unquam vel
 fuisse vel etiam nūc esse fateatur, fatea-
 tur etiam necesse est exercitationes elo-
 quentiæ effectrices in eo fuisse, optimaq;
 de caussa in schola Parisiensi cū Theo-
 logi concionatores morum ac vitæ orato-
 res expeterentur, concionatorias & ora-
 torias exercitationes tantopere commen-
 datas esse: judicavit nimirum legislator
 ille artem quamlibet in schola sic exercē-
 dam esse, ut verus extra scholam usus re-
 quireret. Educito igitur Theologiæ disci-
 pulum ex umbraculo in pulverem & a-
 ciem, ubi tandem vox ejus versabitur?
 Nonne in rostra aliqua, atque in mediæ
 cōcionis suggestum ascendet ad explicā-
 dum Evangelium, vitia corrigendum,

virtutes exornandum & decorandum?
 vel in scholarum cathedra pressius & ac-
 curatius eandem Theologiam elimabit?
 Atqui huc Theologum legitimæ decla-
 mationes & scholasticæ conciones illæ cō-
 parabant, altercationes autem de quæ-
 stionariis, neque rei vel argumēti, neque
 verborum vel orationis simile quicquam
 habent. Quin etiam si colloquendum se-
 paratim aut scribendum de Theologia
 fuerit, huc declamationis meditatio &
 scriptura consimilem fructū usumque ad-
 feret. Declamatorius itaq; sudor ille (cū
 Theologia veteris Testamenti hebraicē,
 novi græcē quadriennio, ut lex jubet, a
 præceptoribus ordinariis percepta fuerit)
 Theologiæ discipulum verissimè exerce-
 bit. Quod si quis miretur quomodo aut
 quamobrem tantū adjumentum theo-
 logus contempserit, in promptu caussa est
 (ut ait poëta ille) desidiosus erat. Decla-
 matio

matio enim illa est cōmentationis & sty-
 li, est diligētia & memoria, est industriæ
 postremo laboriosæ plena: Attamen ad
 speciem servatæ legis commētum vel po-
 tius ænigma hic inventum est, ut decla-
 mationes & conciones Theologorum non
 verbis Theologicis, sed nummis perora-
 rentur. Itaque declamationis onus in re-
 centem aliquem liberalium artium ma-
 gistrum coronato aliquo inductum deo-
 neratum est, & Philosophus pro Theolo-
 go in scenam prodit, personamque decla-
 mantis & concionantis Theologi pera-
 git. Deus bone! quis hæc regiarum legum
 ludibria non commentitia & fabulosa
 existimabit? At quotidiana sunt, & an-
 te oculos omnium versantur: magistri no-
 stri vident: imò verò ridēt, neque deser-
 tarum professionum vel auditionum cul-
 pa culpam contemptarum concionū gra-
 viorem existimant. Enimvero sit regis

legibus irridendis modus ac finis. Vitia
 nostra nostris animis ac moribus penitus
 inveterata nobis nimium placent, nimis
 arrident, si e' præscriptis Theologiæ labo-
 ribus aliquid remittendum fuit, fuit ex eo
 potissimū remittendum, quod minus pro-
 desset. De altercationibus igitur & acti-
 bus tam multis maxima pars dematur,
 declamationum & concionū utilitas au-
 geatur, quinetiam actus reliqui, quod in
 scholis Jurisprudētiæ usitatum est, oratio-
 ne perpetua, id est, ad speciem theologicā
 & concionatoriæ utilitatis accommoda-
 ta majore ex parte reformentur. At totū
 contra factum est. Sex perpetuos annos
 theologicæ scholæ quæstionariorū alter-
 cationibus personāt, principiorū, Tenta-
 tivæ, Ordinariæ magnæ & parvæ, Ve-
 speriæ. Id satis non fuit, Frāciscanus qui-
 dam ab hinc annos cētum, post Cardina-
 lis Totavillei reformationem, clamores
 quæstio-

quæstionarios amplificavit, totumq; diem
 unam discipulis contrá altercantibus re-
 s̄ōdit, nullo iudice adhibito præter stre-
 pitum pedum & manuum plausum, quo
 quæstiones altercantium disceptarentur.
 Hic actus Sorbonica dicta est, atque in
 memoriam gloriamque robusti & valen-
 tis altercatoris Franciscanis adhuc prima
 Sorbonica est concessa. Sic quæstionarii
 doctores & clamores theologici studiū
 sexennium occupavere, nihil ordinariæ
 vel professioni vel auditioni, nihil decla-
 mationi reliquerunt. Quid multa? sum-
 ma laus theologici studiū quæstionariorū
 altercatione á magistris nostris definita
 est, huc incendit & stimulat sanctus ignis
 ille ac stimulus priorum locorum, de quo
 aucupio antea dictum est, id unum & so-
 lum suspicit & admiratur Theologiæ au-
 ditor, ut qui sex annos totos de quæstio-
 nariis acerrimé clamaverit, qui concertā-

tes cōturbarit ac perverterit, qui tenebris
 perspicuum locum offuderit, qui scholas
 totas tāquam Pericles videlicet aliquis,
 fulgurare, tonare, permiscere visus sit, is
 una magistrorum omnium voce atq; ac-
 clamazione primum locum mereatur. At
 excellētia Theologi primo laudis loco di-
 gni longé alio genere, longé aliis differen-
 tiis metienda & definienda est. Habet
 sacer ordo magnos & præstantes Theo-
 logos, á quibus ordinis instauratio & re-
 formatio mirificé expetitur, verúm ne-
 quaquam magnitudinē Theologiae, præ-
 stantiamque quæstionariæ hujus alterca-
 tionis æstro cōsecutos, sed cognitione lin-
 guarum, Latinae, Graecae, Hebraicae, sed
 perceptione liberalium & laudandarum
 artium, lectione veteris Testamenti he-
 braicé, novi gracé, pervolutandis inter-
 pretibus & conciliis antiquis, recentiori-
 bus comparandis, legenda Reipub. Chri-
 stianæ

stianæ politia, cognoscenda Ecclesiæ to-
 tius historia, docendo, cōcionando, omni-
 bus demum legitimis rationibus ac mo-
 dis Theologiam exercēdo. Illæ igitur, illæ
 sunt artes, quæ Theologum primo loco di-
 gnum efficiunt, non autē clamor de quæ-
 stionariis & altercatio. Atque ille noster
 sic exercitatus Theologus metam judicio
 bene & syncerē de vera Theologia judi-
 cantium, palmamque antē consequatur,
 quā quæstionarii clamatores hi ē carce-
 ribus sint egressi. Quamobrem, Carole
 none Rex Francorum Christianissime,
 per Deum optimū, maximum (de cuius
 vero cultu, veraque religione hic agitur)
 constituito professores Theologiæ regios
 & ordinarios, quorum alii vetus Testa-
 mentum hebraicē, alii novum græcē pro-
 fiteantur, quæstionarios in ultimas terras
 deportandos imperato. Altercationes, si
 quid opus sint, sunt, sed de Testamento

Dei, sed modicæ & pro sua utilitate terminatæ ac definitæ sunt, tã varii, tamque multiplices actus ad examen theologi-
 gici usus expendantur. Cedant professioni & auditioni veteris & novi Testamenti: cedant declamationibus & concionibus, unde verus Theologus informetur. Hinc theologi ordinis splendor & dignitas orietur: Theologicæ graves his temporibus & periculosæ controversiæ disputantur, non de cæremonia aliqua leviori, sed de totis Ecclesiæ Christianæ fundamentis. At si regii doctores & ordinarii selecti, alii vetus Testamētum hebraicé, alii novum gracé non solúm diligenter & accuratè, sed sanctè pieque profiteantur, quænam perversa de religione opinio ab iis, qui utrumque Testamētum é sanctis illis & eximiis doctoribus intellexissent, posset existere? At orbis Christianæ Ecclesiæ universus ab istis profes-
soribus

soribus intelligeret. Gallia multis laudum
 & variis nominibus felix habetur, sed
 uno beneficio naturæ præcipuè beata,
 quòd clarissimis fluviis in omnes mundi
 partes profluentibus est irrigua: Pado illo
 fluviorum Rege in Orientem, Rhodano
 in Meridiem, Sequana in occidentem,
 Rheno in Septentrionem. Sed Gallia Pa-
 risiensis Academiae disciplinis & artibus
 bene constitutis longè felicissima, longeque
 beatissima fuerit. Longè enim latiores lō-
 gioresque tractus habent ista disciplina-
 rum flumina, & plures terras nationesque
 complectuntur. Ea enim Parisiensis Aca-
 demia fama est per universam latini no-
 minis Europā, ut nemo satis eruditus esse
 videatur, nisi qui Lutetiæ didicerit: hæc
 Academia non urbis unius, sed universi
 orbis Academia est. Itaque qualis est hu-
 jus Academiae disciplina, talis est orbis
 reliqui. Alexander de Villa Dei loquē-

di quondam magister singularis habebatur: scholasticorum nostrorum etiam quidam eó prolapsi redierant, ut negarēt ullam grammaticæ rationē habendam esse. Itaque Ego amat, illis erat oratio condigna & congrua. Ecquis igitur miretur orbem terrarum ab Academia Parisiensi eruditum interea sermone barbarū fuisse? Nemo. Sic posteaquā Theologia Parisiensis ejecit é scholis veteris & novi Testamenti legitimā & ordinariam professionem, quæstionarios Theologiæ veluti coryphæos effecit. Ecquis miretur orbem terrarum quæstionariis Theologiæ Parisiēsis imbutū, quæstionarium fuisse? At posteaquam in Grammaticas scholas inductus Latini sermonis usus é Cicero-
 ne, Terentio, Cæsare, docuit Alexandrū non latinitatis, sed semilatinæ cujusdam rusticitatis magistrū esse: Magister ipse é scholis ejectus est, barbaries explosa,
 puritas

puritas sermonis & elegantia probata &
 laudata. Reducatur in publicas Theolo-
 giæ scholas professores ordinarii & regii:
 Reducantur soles illi duo cælestes & di-
 vini, alter Testamenti veteris hebraicæ,
 alter novi græcæ: liberé veritas religionis
 & sinceritas explicetur, thesauri tandiu
 á Theologis vel occulti, vel ignorati, vel
 certé neglecti eruantur, & propalam col-
 locetur, quæstionarii è vestigio tanti splē-
 doris insolentes difugient. Cognitio opti-
 mi maximiq; Dei omnibus partibus ca-
 tholicæ fidei, legis, sacramentorum, lauda-
 tionumque divinarum gētibus Christia-
 nis ac nationibus omnibus dilucescet.
 Quo bono nullū á Deo optimo maximo
 hominum generi neque majus, neq; præ-
 stātius dari potest: Nulla jam de barba-
 rismis & solæcismis Alexandri contro-
 versia superest, nulla item de quæstiona-
 riorum sophismatis contentio supererit.

Theologia Parisiēsis depravata, religio-
 nis statum depravavit, constituta & con-
 formata, eandem cōstituet & conforma-
 bit. Hic fons fluminū, hic origo & prin-
 cipium aquarum omnium: hinc Padus
 incitatus ripas transiliet & Romam us-
 que redundabit: hinc Rhenus Germaniā
 magna jam ex parte irrigatā plenius irri-
 gabit, hinc Rhodanus cursum versus A-
 fricam indignatus, in Hispaniam socia-
 tis Garumna & Ligeri recta profluat,
 Sequana vicinos Britānos, licet Oceano
 circūfluos, tamen aquis mitioribus alluet.
 Sed studio atque amore Parisiensis Aca-
 demiae longius progredior: Jam optata le-
 gis procœmium (ut appellat Plato) perore-
 tur & concludatur. Hic te Carole none
 Francorum Rex Christianissime, ad ex-
 tremum rursus appello, tuoq; nomine cō-
 sili regii principes & authores appello.
 Cōstituisti ad postulationem trium regni
 tui

tui ordinum Ecclesiæ, nobilitatis, populi,
 ut Parisiensis Academia reformaretur.
 En majestati tuæ ipsa supplex Acade-
 mia ærumnas miseriaque suas lamenta-
 tur. Conqueritur infinitam professorum
 turbam in scholas Philosophiæ, Medi-
 cinæ, Theologiæ admissam esse, discipu-
 losque magnitudine exactiōnū opprimi,
 ideoque professores regios & ordinarios
 postulat, allevationem sumptuum, & é
 publico publici laboris remunerationem
 deprecatur, oratque publicum ex amplif-
 simis monachorum, canonicorum, abba-
 tum, Episcoporum proventibus, professo-
 ribus ordinariis stipendium. Alexander
 Magnus inflammatus cupidine noscēdi
 naturas animalium, aliquot hominum mil-
 lia per totū Asiæ Græciæq; tractum ma-
 ximis impēsis aluit, Aristoteliq; ob hanc
 historiam octingēta talenta dono dedit.
 At Parisiensis Academia, etsi te nihilo

inferiorem Alexandro sperat regem fu-
 turum, attamen temporum nō ignara, æ-
 rarii regii talentum alendis & colendis
 disciplinis omnibus nullum petit, sed ju-
 stum & sanctum, si quid unquam á justis
 & sanctis regibus justé & sancté edictū
 est, edictum de monachis, canonicis, ab-
 batibus, episcopis ad charitatis ac pieta-
 tis officium vocandis petit, ut filii paren-
 tis nomine opulenti ac fortunati parenti
 ipsi parte aliqua opum & fortunarū sua-
 rum gratificentur. Sacerdotiorū enim fa-
 cultates obtinent nomine doctrinæ (quā
 magistris acceptā ferri necesse est) nō autē
 nobilitatis vel familiæ: Quā velint porro
 stemmatis suis efferantur, tamen in di-
 plomate nominationis & creationis suæ
 nūquā ascribent ut causam pontificatus
 sui, Genus alto á sanguine Teurci,
 imo veró nostratibus hisce & scholasti-
 cis sordibus sibi prospicient & cavebunt,
 solici-

soliciteque inscriptum curabunt. Quod
 frugi, Quod docti, Quod ad Ecclesiae
 ministerium apti & idonei. Hanc igitur
 gratiam mater á liberis repetit. Ac si sin-
 gulis monachis, canonicis, abbatibus, epi-
 scopis gravis ea petitio videatur, id petit
 deniq;, ut regis omniũ laudandarũ artiũ
 professoribus (id est omnium, qui in Reip.
 gubernatione & religionis moderatione
 futuri sunt) principum & ministrorum
 magistris & doctoribus honor habeatur,
 qui gratioſo nescio cui vel otioso potius &
 inertí Protonotario haberi solet. Abba-
 tia de tam multis una condonetur. Con-
 queritur publicã Philosophiæ profesſio-
 nem deſeri, Mathematicas artes libera-
 liumque artiũ principes in liberaliũ tamẽ
 artium schola nullas eſſe: á Juris & reli-
 gionis scholis, Juris civilis prudentiam &
 religionis ſanctimoniã excludi, profesſio-
 nem Medicinæ & Theologiæ legitimam

& ordinariam nullam esse, Philosophos,
 Medicos, Theologos quæstionariis alter-
 cationibus tantum, Theologos etiam in
 solis quæstionariorū spinis occupari: Me-
 ditationes operi Philosophico, Medico,
 Theologico congruentes nullas teneri.
 Quare integras Philosophiæ & Juris-
 prudentiæ, totasque artes, Theologiam
 veteris Testamēti hebraicē, & novi græ-
 cē, pro quæstionariis exorat & depreca-
 tur: Habet alumnos in omni disciplinæ
 professionisque genere, summo ingenio,
 singulari doctrina præditos, qui sua in-
 dustria ac virtute in omnem audiendi,
 cognoscendi, meditandi laborem excita-
 ti, é tantis rerum difficultatibus emerse-
 runt: sed alumnos istos mortales esse in-
 telligit, brevique perituros. Itaque ante-
 cedentium seculorū memor, de consequē-
 tibus anxia & sollicita, ut istorum alum-
 norum præstantia, quam in paucis & ca-
 ducis

ducis exemplis admiratur, sit immortalis
 atq; perpetua, philosophis, medicis, theo-
 logis, regias professiones & ordinarias,
 authores probatissimos, exercitationes le-
 gitimas, honesta & liberalia e' publico
 tantum præmia, tanquam stirpes & se-
 mina propagadis ex eodem genere simi-
 libus ingeniis deprecatur. Hæc summa
 Parisiensis Academiæ desideria atq; op-
 tata sunt, quibus si te authore perfruatur
 o te regem fama præclarissimi facti sem-
 piterna felicem ac fortunatū, quem vin-
 dicem, quem authorem, quem denique
 regem, Philosophia, Medicina, Juris-
 prudētia, Theologia sibi fuisse prædica-
 bunt? Scripsit Aristoteles Alexādro συ-
 βουλὰ πρὸς, quale Tullius Cæsari de cō-
 stituēda Repub. scribere cogitavit: Scri-
 psit Plutarchus Trajano generis hujus
 politicum: Scripsit Alcuinus de artibus
 & virtutibus Carolo Magno simile ar-

gumentum: Scripsit Claudius Seisselus
 Lodoico duodecimo regi proavo tuo. Ego
 veró qui tibi non solúm Alexandri libe-
 ralitatem, Trajani bonitatē, Caroli Ma-
 gni virtutem, Lodoici duodecimi probi-
 tatem, sed supra omnes humanas laudes
 altissime eminētem veram pietatem &
 religionem exopto, unum bene & ex or-
 dine tuis auspiciis reformatæ & consti-
 tutæ Parisiensis Academiæ opus exopto.

F I N I S.